

»Naj se sliši vaš glas!« Odgovorni za življenje in prihodnost Slovenije 2011

**Komisija Pravičnost in mir pri
Slovenski škofovski konferenci
Slovenska Karitas
Svet katoliških laikov Slovenije**

Ljubljana 2011

Slovenska Karitas, Komisija Pravičnost in mir pri Slovenski škofovski konferenci (SŠK) in Svet katoliških laikov Slovenije želimo v letu, ki je posvečeno družbenemu nauku Cerkve, naše sodelavce in vse kristjane ter ljudi dobre volje spodbuditi k odgovornemu državljanstvu.

Uvod

1. Slovenski katoličani smo kot državljani odgovorni za našo domovino in njeno prihodnost. V času nastajanja samostojne države pred dvajsetimi leti smo doma in po svetu odločilno prispevali k njeni uresničitvi in umestitvi v mednarodni prostor, z današnjim kritičnim spremljanjem politike in družbenih izzivov pa izkazujemo tudi soodgovornost za okolje, v katerem živimo. Poklicani smo k odgovornosti za skupno blaginjo, za pravičnejšo družbo in za delovanje širše skupnosti, ki bo v službi slehernega človeka in ne samo določenih elit. Naša odgovornost zato ni omejena samo na sedanost, temveč smo odgovorni tudi za prihodnost našega naroda.

2. Udeležba v političnih in družbenih procesih je stalna dolžnost katoličanov, ki presega čas volilne kampanje. *Slovenska Karitas, Komisija Pravičnost in mir pri SŠK in Svet katoliških laikov Slovenije* želimo katoličane in ljudi dobre volje spodbuditi, da se seznanijo z družbenimi tokovi in izzivi ter se

zavedajo, da je aktivna in odgovorna drža državljana v demokratični in pravni državi nujno povezana z organizirano civilno družbo in političnimi strankami.

3. Evangelij in družbeni nauk Cerkve katoličanov ne zavezujeta k točno določenemu političnemu programu, na podlagi katerega naj bi sodelovali v družbenem in političnem življenju. Cerkev tudi ne »ponuja političnih rešitev glede vprašanj

današnjega časa, saj Bog tovrstne odločitve prepušča svobodni in odgovorni presoji slehernega posameznika.» Vsak katoličan je poklican in dolžan, da se s pomočjo svojega zdravega razuma seznanj s političnimi vprašanji, o njih razmišlja, jih ustrezno presoja in se usposablja za utemeljeno in razumno razločevanje med dobrim in slabim, med pravilnim in napačnim v družbenem in političnem življenju. Predvsem pa se mora zavedati, da je večstrankarski politični sistem edino jamstvo za demokratično in pluralno državo.

4. Katoličani v Sloveniji lahko z veseljem in ponosom ugotavljamo, da se je v zadnjih dvajsetih letih veliko stvari spremenilo na bolje. Imamo svobodo mišljenja in govora. Lahko uveljavljamo ugovor vesti, če na delovnem mestu ali v drugih okoljih ne soglašamo z etično vprašljivimi stališči. Dobili smo zakon o verski svobodi, ki zagotavlja pravno urejeno razmerje med Cerkvijo, verskimi skupnostmi in državo. Lahko se organiziramo v različne oblike civilnih pobud in po demokratični poti uveljavljamo svoj pogled na reševanje družbenih problemov. Do določene mere se je odprl prostor vzgoje in izobraževanja po meri državljana in njegovega prepričanja. Če želimo, se lahko politično organiziramo v lastno stranko ali podpiramo tiste, ki so nam vrednostno blizu. Ne glede na gospodarsko krizo lahko rečemo, da se je splošna blaginja v zadnjih dvajsetih letih izboljšala in da smo krepko prehiteli države, s katerimi smo nekoč delili skupno politično usodo. Politično in vojaško smo del tistega sveta, ki je občutljiv na uresničevanje človekovih pravic in svoboščin. Vse to pa ne pomeni, da smemo biti slepi za trenutne izzive in resnost časa, v katerega smo prišli po zaslugi mednarodnih dogodkov in po zaslugi lastnega, žal prepogosto od temeljnih vrednot oddaljenega delovanja.

5. Zaskrbljeni smo zaradi številnih pojavov v družbi. Moralna, gospodarska in finančna kriza, brezposelnost, neučinkovito delovanje pravne države na nekaterih področjih, razvrednotenje družinskega življenja, moralni relativizem, poskusi omejevanja verske svobode in svobode izobraževanja, ponižujoč in v nekaterih primerih sovražen odnos do vere in verujočih itd. so samo nekateri izzivi, na katere moramo biti posebej pozorni. Prepričani smo, da je v ozadju teh in drugih pojavov predvsem vprašanje odnosa do temeljnih vrednot, zato si moramo tako na osebni kot tudi na družbeni ravni prizadevati za okrepitev vrednot življenja, družine, civilne

družbe, demokratične, pluralne in pravne države, spoštovanje okolja ter enakomerno in zmerno blagostanje.

6. Za pravičnost in skupno dobro delamo v delovnih okoljih in v okviru najrazličnejših gibanj in skupin, ki si prizadevajo za spoštovanje dostojanstva sleherne človeške osebe in njenih pravic, za spoštovanje in pospeševanje družinskega življenja, za vzgojo in izobraževanje, za pravično porazdelitev dobrin, za solidarno podporo šibkejših, in ne nazadnje za resnično svobodo posameznikov in združenj. Odgovornost za skupno domovino na poseben način pokažemo in uveljavimo v času volitev, ko izbiramo predstavnike, ki nas bodo zastopali kot poslanci in poslanke *Državnega zbora* in ki bodo sprejemali pomembne odločitve za skupno in zasebno življenje.

7. Odgovornost do družbe in države od nas terja, da storimo vse, kar moremo, da bomo primerno ozaveščeni in razgledani. Kot aktivni državljani bi se morali zavzemati za sledeče:

- da se spoštuje parlamentarno demokracijo in se podpira stranke, ki imajo resen ter celovit program, saj so predpogoj za parlamentarno demokracijo;
- da podpiramo, se udeležujemo in aktivno sodelujemo pri političnih razpravah, ki prispevajo k preglednosti političnega delovanja;
- da smo pripravljeni sprejeti družbeno odgovorne naloge in funkcije v zavesti, da je služenje skupnemu dobremu bistveni del krščanskega življenja;
- da smo sposobni družbene izzive in predloge izražati, se zanje zavzemati, jih uveljavljati na demokratičen način in sporočati na ustrezno mesto;
- da se zavedamo pomembnosti slehernega glasu na volitvah in da postanemo aktivni državljani tudi v času med volilnimi obdobji;
- da postajamo vedno bolj aktivni del organizirane civilne družbe, ki najprej zazna realne družbene probleme in je sposobna zaščititi posameznika, ko ga ogrožajo veliki institucionalni sistemi;
- da bi se vedno bolj zavedali, da so državne ustanove zaradi nas in ne mi zaradi njih.

Nekatere temeljne orientacije družbenega nauka Cerkve

8. Družbeni nauk Cerkve (DNC) zagovarja vrednote, brez katerih ni zdrave družbene rasti in dobre prihodnosti. Temeljna načela DNC so sestavni del evropskega pravnega reda, kot so: skupno dobro, solidarnost, subsidiarnost in trajnostni razvoj. Ugotavljamo pa, da načelo spoštovanja človekove osebe niti v Evropi niti doma pogosto ni spoštovano.

SPOŠTOVANJE ŽIVLJENJA IN ČLOVEKOVEGA DOSTOJANSTVA

9. Kristjani verjamejo, da je življenje od spočetja do naravnega konca neskončno velik Božji dar. Človek, ki je ustvarjen po Božji podobi, ima neprecenljivo vrednost in sebi lastno dostojanstvo. Ker je življenje najdragocenejši dar, ki ga lahko posameznik prejme, ga moramo kristjani ceniti in varovati pred vsemi nevarnostmi, ki ga ogrožajo. Brez življenja ni človekove svobode in spoštovanje človekovih pravic zvedeni.

10. Katoličani smo se dolžni zavzemati za spoštovanje človeškega življenja na vseh stopnjah njegovega razvoja od spočetja do naravne smrti. Kadar koli je ta vrednota kršena ali napadena, tudi od predstavnikov Cerkve, je vredna obsodbe in zahteva pomoč ogroženim in žrtvam.

V ta namen je potrebno:

- Moralno in gmotno podpreti posebej nosečnice in mlade družine, ki se soočajo z osebnimi in socialnimi stiskami.
- Pomagati žrtvam različnih oblik nasilja, da lahko zacelijo prizadejane rane, tako na duhovnem, kakor duševnem in materialnem področju.
- Razvijati različne oblike pomoči za brezposelne, ostarele, bolne, družbeno ranljive skupine in invalide v različnih okoliščinah.
- Razvijati nove oblike spremljanja umirajočih in njihovih svojcev ter smrti vrniti njen naravni pomen.
- Pomagati reševati konflikte po mirni poti s prizadevanjem za mir in dialog ter z aktivnim nasprotovanjem oblikam nasilja in nestrpnosti tudi do vere in Cerkve.

Pri tem se lahko vprašamo, ali so politične stranke in kandidati na bližnjih volitvah predstavili predloge, s katerimi se bodo zavzeli za spoštovanje človeškega življenja?

SKRB ZA ZAKONSKO ZVEZO IN DRUŽINO

11. Zakonska zveza predstavlja ljubeč odnos med moškim in žensko, ki je vedno odprt za morebitno novo življenje. Temeljni nameni zakona so ljubezen med zakoncema in posredovanje novega življenja ter vzgoja otrok. Zakonska zveza je naravna ustanova, ki je obstajala, še preden so nastali vsi družbeni, pravni in verski sistemi, zato uresničitev zakonske zveze vedno prispeva k skupnemu dobremu. Družba, ki želi preživeti, spoštuje, brani in zagovarja to temeljno vrednoto sleherne skupnosti, ki jo lahko prepoznamo s pomočjo človeškega razuma in izkušenj. Zakonska zveza je vedno tudi rezultat in posledica medosebnih in socialnih odnosov. Številne civilizacije so v zakonski zvezi in družini prepoznale in priznale svoj temelj, ki je odločilnega pomena za skupno dobro, in danes bi dodali, za trajnostni razvoj ter medgeneracijske odnose. Zakon in družina nista in ne moreta biti zgolj stvar posameznika, saj imata vedno tudi socialne in družbene posledice.

12. Prav je, da zdrava družba zakonsko zvezo in družino moralno, pravno in finančno podpira ter varuje. Posebna skrb in podpora zato veljata takšnemu družbenemu razvoju, ki bo staršem omogočal usklajevati zakonske in družinske ter delovne obveznosti. Finančno šibkejšim družinam je potrebno zagotoviti varno in finančno ugodno nastanitev. Prav tako je potrebno že v času šolskega izobraževanja spodbujati vzgojo za zakonsko in družinsko življenje.

13. Zavedajoč se, da v današnjih razmerah ni lahko uresničevati idealov krščanskega zakona in družine, moramo pozornost nameniti tudi tistim, ki so pri svoji življenjski odločitvi za zakonsko in družinsko življenje doživeli razočaranje ali tragedijo. V moči vere je tudi iz krize ali poloma mogoče vstati in zaživeti na novo.

Ali so kandidati na volitvah ustrezno predstavili svoj pogled na varovanje vrednote družine in družinsko politiko? Kako bodo mladim omogočili ustrezno izobrazbo in

vzgojo za odgovorno zakonsko, družinsko in starševsko življenje? Kakšno je njihovo stališče do predlagane redefinicije družine in spornega Družinskega zakonika?

POSEBNA SKRB ZA UBOGE IN OSTARELE

14. Blaženi papež Janez Pavel II. (1978–2005) je poudarjal, da se moralno stanje določene družbe kaže v tem, kako le-ta skrbi za najbolj uboge. Katoličani smo posebej poklicani in v vseh družbenih okoliščinah izzvani, da se zavzemamo za najbolj ogrožene, revne, brezposelne, priseljence in zatirane ter se borimo proti družbenim krivicam na praktični dobrodelni in na strukturni ravni.

15. Jezus je ljubil slabotne in ranljive, z njimi se je poistovetil in jim oznanjal veselo novico. Danes se kot posebno ranljivi člani družbe vse bolj kažejo ostareli, ki so pogosto osamljeni. Število ljudi z visoko starostjo narašča, prav tako pa tudi število bolnikov. Materialni pogoji v domovih za ostarele so solidni in vedno boljši. Duhovna oskrba je možna, vendar je pogosto omejena na tedensko sveto mašo, kar pa za starejše, ki potrebujejo tudi osebni pogovor, ni dovolj. To področje kliče po prostovoljstvu in medgeneracijski povezanosti.

16. V zaostrenih gospodarskih razmerah je posebna skrb namenjena tudi brezposelnim in socialno ogroženim. Ni dovolj, da s karitativnimi dejavnostmi gasimo stiske, prizadevati si moramo tudi za zakonske in strukturne spremembe, ki bodo odpravile nepotrebne administrativne ovire na področju podjetništva ter uveljavile takšno finančno disciplino, ki bo zaščitila manjše poslovne subjekte. Prav tako je potrebno prisluhniti upravičenim zahtevam delavcev, še zlasti tistih z najnižjimi dohodki, da za svoje delo prejmejo človeka vredno plačilo in so soudeleženi pri dobičku podjetij.

Ali politične stranke pospešujejo socialno varnost za brezposelne in najbolj uboge družine? Kakšne rešitve predlagajo za pomoč revnim otrokom, starostnikom in priseljencem? Kakšno strategijo imajo na področju podjetništva, gospodarstva in dolgoročne energetske preskrbe naše države?

SPOŠTOVANJE NAČELA PRAVIČNOSTI IN ENAKOSTI

17. Pravna država temelji na načelu pravičnosti in enakosti pred zakonom. Prav na tem področju mnogi državljani doživljajo ravno nasprotno, da so namreč zakoni

pisani na kožo močnih in privilegiranih slojev. Mnogi so zato upravičeno razočarani in obupani, saj so pričakovali večjo pravičnost in enakost, kot je vladala v družbeno-politični ureditvi pred demokratičnimi spremembami. Pravosodje pri nas se kot tretja veja oblasti počasi in mukoma izvija iz pravnega sistema, ki je temeljil na marksistični ideologiji in birokratskih postopkih. Skrb za pravno državo in za enake izhodiščne možnosti vseh državljanov je zato velika naloga prihodnosti. Kdor je v času t. i. tranzicije pravne vrzeli države izkoriščal za lastno korist in blagostanje, bo težko korigiral pravno državo za vse. Žal so se v tem kontekstu znašli tudi nekateri gospodarski subjekti, povezani s Cerkvijo, in tako ogrozili moralno verodostojnost institucije in njenih članov.

Kako bodo politične stranke spoštovale in uveljavljale načelo pravičnosti in enakosti na vseh področjih, za katera je odgovorna država? Kako bodo utrdili pravno državo?

VZGOJA ZA DEMOKRACIJO IN DRUŽBENO KRITIČNOST

18. Vsak državljan je kot suveren politični subjekt poklican k oblikovanju javnega mnenja in k demokratizaciji v družbi. To nalogo lahko izvršuje v pogojih medijskega pluralizma na vseh ravneh. Slednjega v zadnjih dvajsetih letih v Sloveniji nismo uspeli vzpostaviti, kar je eden od največjih primanjkljajev. Brez pluralnih medijev ni pluralne demokratične družbe. Zaradi enosmernega medijskega polja je tudi stopnja kritičnosti državljanov do družbenih pojavov nizka. Vsi, še posebej mladi, smo pogosto izpostavljeni manipulaciji. Če država ne uspe ustvariti pogojev za medijsko pluralnost, bi morali ta proces sprožiti in z organizirano civilno pobudo doseči državljanji sami. Do tega imamo pravico, ker je medijski prostor na naših tleh po drugi svetovni vojni nastajal iz davkoplachevalskega denarja vseh državljanov, po letu 1991 pa so si ga v veliki meri prilastili tisti, ki so ga predhodno obvladovali.

Kako bodo kandidati in stranke okrepili neodvisno delovanje medijev in civilno družbenih organizacij?

PRIZADEVANJE ZA ZDRAVO IN ČISTO OKOLJE

19. Stvarstvo je Božji dar, ki je namenjen vsemu človeštvu in vsem bitjem v vseh časih, zato je ohranjanje narave odgovornost vsakega posameznika in celotne skupnosti kakor tudi vsega človeštva. Vsi smo poklicani k

odgovornemu ravnanju z odpadki in odgovornemu ravnanju z naravnimi viri. Gospodarski in tehnološki razvoj je potrebno načrtovati dolgoročno, da bo zagotovljeno dostojno in zdravo življenje prihodnjih generacij. Ekološka zavest se prične pri posameznikih. V javnem življenju bi bilo zato potrebno dvigniti stopnjo zavesti in kulture do hrane, odpadkov, uporabe okolju prijaznejših prometnih sredstev in spoštovanju narave, ki je v Sloveniji poseben dar. Posebno pozornost bi morali nameniti vodnim virom, saj voda vedno bolj postaja vir skupnega bogastva in temelj prihodnosti.

Kakšno stališče imajo kandidati in politične stranke do varovanja okolja?

PRIZADEVANJE ZA SOCIALNO PRAVIČNOST IN MIR V SVETU

20. Na različnih koncih sveta se znova in znova pojavljajo vojna žarišča. Kot majhna država pri teh dogodkih nimamo odločilne in ključne vloge, vendar pa s preventivnimi socialnimi in vzgojno-izobraževalnimi projekti na lokalni ravni lahko pomagamo odpravljati revščino in zaostalost, s tem pa preprečujemo socialno izključenost, ki je vir konfliktov. Kot člani Nata in EU smo na različnih ravneh dolžni sodelovati pri vzpostavljanju reda in miru v okoljih, kjer ljudem grozijo vojna, lakota, nasilje, sovraštvo, izgnanstvo in podobno. Mir okrog nas in po celem svetu je tudi naš mir. Slovenija je kot članica mednarodne skupnosti dolžna del svojega BDP nameniti za države v razvoju. Pri tem država lahko uporabi mreže slovenskih misijonov, kjer je sledljivost finančne pomoči zagotovljena.

Kako si politične stranke prizadevajo za sodelovanje Slovenije pri vzpostavljanju miru, svobode in pravičnosti v svetu? Ali se zavedajo, da teh vrednot ni mogoče vzpostavljati in ohranjati doma, če jih istočasno dejavno ne zagovarjamo tudi v svetu?

Sklep

21. Volitve so čas, ko smo državljani poklicani k odločanju o skupni prihodnosti. Za vsakega katoličana je udeležba na volitvah in izbira ustreznih kandidatov pomembna moralna in demokratična dolžnost, saj s preudarno in dobro izbiro prispevamo k skupnemu dobremu celotne družbe. Zato je pomembno, da svoj glas na volitvah oddamo šele takrat, ko razumno pretehtamo in razločimo med različnimi političnimi ponudbami, njihovo vrednostno orientacijo in osebami, ki za programi stojijo.

22. Naše sodelovanje v družbenem življenju se ne konča takrat, ko so objavljeni volilni izidi. To je šele začetek. Aktivno državljanstvo pomeni, da na različnih ravneh družbenega življenja – od poklicne dejavnosti do civilne, družinske in strankarsko-politične – kritično in dobronamerno spremljamo, kaj se v družbi dogaja, v katero smer jo odgovorni vodijo, katere vrednote uveljavljajo in kako s svojimi dejanji dokazujejo, da so v službi ljudi in države kot skupnega dobrega.

23. Na koncu se zahvaljujemo vsem sodržavljanom, ki na kakršen koli način prispevajo k pozitivnim vrednotam in njihovem razvoju v družbi. V današnjih razmerah ni lahko in tudi ne vedno častno prevzemati politično odgovornost ali javno funkcijo, zato tistim, ki so to pripravljene storiti, izrekamo posebno zahvalo. Prihodnost Slovenije, Evrope in sveta je odvisna od vsakega posameznika in od vseh skupaj. Bolj ko bomo razvijali to zavest, več možnosti je, da bomo kljub krizam ohranjali mir in red, pravno državo, demokratično in pluralno družbo, v kateri bomo tudi kristjani uživali versko svobodo in temeljne pravice.

**Komisija
Pravičnost
in mir pri
SŠK**

Karitas

Viri:

1. Papeški svet Pravičnost in mir. 2007. *Kompendij družbenega nauka Cerkve*. Ljubljana: Družina, 62.
2. Kongregacija za nauk vere. 2002. *Okrožnica: O nekaterih vprašanjih v zvezi s sodelovanjem katoličanov v političnem življenju*. Ljubljana: Družina, 3.
3. Papež Janez Pavel II. 2001. Poslanica za svetovni dan miru *Medkulturni dialog za graditev civilizacije miru in ljubezni*. Ljubljana: Družina, 8.

**Publikacija je v elektronski obliki brezplačno dostopna
na naslednjih spletnih naslovih:**

www.pravicnost-mir.rkc.si

www.karitas.si

www.skls.si